

INVESTIGATION OF THESES IN TURKEY ON LONELINESS IN TERMS OF GENDER: A META- ANALYTIC STUDY

(TÜRKİYE’DE YALNIZLIK ÜZERİNE YAPILAN TEZLERİN CİNSİYET
BAĞLAMINDA İNCELENMESİ: META ANALİTİK BİR ÇALIŞMA)

Mustafa PAMUK¹
Abdullah ATLI²
Ali KIŞ³

ABSTRACT

The aim of this study is to determine the difference between loneliness and gender through meta-analytic method. In the study, the effect size of loneliness was determined the effect size of loneliness in terms of gender using Standardized Mean Difference (SMD). For this purpose, 119 studies were located (master and doctoral theses) related with loneliness at the Databases of National Thesis Center of the Council of Higher Education. 38 studies which were appropriate for inclusion criteria were included. The total study sample was 16,051 people 7,607 of whom were males and 8,444 were females. According to both the fixed effects model and random effects model, it was found negligible effect size in favour of male ($d=-0,08$). According to the homogeneity test, the study was heterogeneous ($Q=143,37$, $p=0,000$; $I^2= 74,19$). Due to medium heterogeneity, moderator analyses were also done. Two moderators were determined to test: the year of thesis and implementation place of thesis. There was no statistically significant difference in relation to thesis year ($Q_b=0,03$; $p>.05$), whereas there was statistically significant difference in relation to implementation place of thesis ($Q_b=9,397$; $p<.05$). The results of the study were discussed together with the results of previous studies and suggestions were made.

Keywords: Loneliness, gender, meta-analysis.

ÖZET

Bu araştırmanın amacı, yalnızlık ile cinsiyet arasındaki farkı belirlemeye yönelik bir meta-analiz çalışması yapmaktır. Standartlaştırılmış Ortalamalar Arası Fark (SOF) analiz yöntemini kullanarak yalnızlığın cinsiyete göre etki büyüklüğü belirlenmeye çalışılmıştır. Bu amaçla Yüksek Öğretim Kurulu’nun tez merkezinde yalnızlıkla ilgili doktora tezi, yüksek lisans tezi olarak 119 araştırmanın yapıldığı belirlenmiştir. Bu araştırmalarda cinsiyet değişkenine ilişkin ve kodlama protokolüne uygun verileri içeren 38 çalışma araştırmaya dâhil edilmiştir. Araştırmanın örneklemini 7607’si erkek ve 8444’ü kadın olmak üzere 16051 kişi oluşturmaktadır. Araştırma sonucuna göre, hem sabit etkiler modeline hem de rastgele etkiler modeline göre, erkekler lehine önemsiz düzeyde ($d=-0,08$) bir etki büyüklüğü bulunmuştur. Homojenlik testi sonucuna göre çalışmanın heterojen olduğu bulunmuştur ($Q=143,37$, $p=0,000$; $I^2= 74,19$). Ayrıca yapılan moderatör analizi sonucunda tezlerin yapıldığı yıllara göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmazken ($Q_b=0,03$; $p>.05$), tezlerin uygulanma yerlerine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($Q_b=9,397$; $p<.05$). Elde edilen sonuçlar ilgili alanyazın dikkate alınarak tartışılmış ve önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Sözcükler: Yalnızlık, cinsiyet, meta-analiz.

¹ Arş.Gör., Fırat University, Faculty of Education, mustafapamuk@firat.edu.tr

² Yrd.Doç.Dr., Inonu University, Faculty of Education, abdullah.atli@inonu.edu.tr

³ Yrd.Doç.Dr., Inonu University, Faculty of Education, ali.kis@inonu.edu.tr

EXTENDED ABSTRACT

Introduction

Loneliness is one of the feelings such as happiness and sadness, which is experienced since human existence in the world. According to Oruç (2013), loneliness is taken as a life (experience) that has negative effects on especially psychological wellness of the individual, can be seen in many kinds and needs to be examined in detail. In any society, regardless of age, gender and status, any individual may experience loneliness from time to time. While some researchers take it as objective phenomenon, others take it as subjective phenomenon, even some researchers take it as existential phenomenon (Eskin, 2001). The common side of all these approaches is that it causes a kind of pain for the individual experiencing it. Peplau and Perlman (1982) defines loneliness as a negative situation which arises as a result of perception the differences between existing social relationships and desired ones. Savikko (2008) defined as an individual's subjective experience of a lack of satisfying human relationships, and thus loneliness is a negative feeling causing distress to an individual. Loneliness is feeling perceived subjectively rather than individual's physical distance from others or numerous people around (Coşan, 2014). In formation of loneliness, it is the satisfaction level that is important, not the number of people with whom the individual maintains social relationships. According to Krause-Parello (2008), loneliness is an emotional state that can be a barrier to student's social development and affect their physical and mental health.

Loneliness is one of the fundamental problems of our age, and this problem attracted the attention of researchers, and a lot of research was done to investigate the factors influencing the causes of loneliness. In reviewing the literature on loneliness, it can be seen that loneliness is studied using many variables. Some of the variables are depression (Arslantaş and Ergin, 2011; Panicker and Sachdev, 2014), anxiety (Ginter, Glauser and Richmond, 1994; Hamama, Ronen and Feigin, 2000), suicide (Batıgün, 2005; Batıgün, 2008), life satisfaction, (Liu, Shen, Xu and Gao, 2013; Yılmaz and Altınok, 2009), self-respect (Baran, Baran and Maskan, 2015; Erözkan, 2009), hopelessness (Batıgün, 2005), alienation (Atli, Keldal and Soner, 2015), shyness (Booth, Bartlett and Bohnsack, 1992; Erözkan, 2009), problematic Internet use (Ceyhan and Ceyhan, 2008; Eroğlu, Pamuk and Pamuk, 2013). Apart from these variables, loneliness is studied with demographic variables such as age, marital status, number of siblings, education level, socio-economic status (Dereli, Koca, Demircan and Tor, 2010; Karaoğlu, Avşaroğlu and Deniz, 2009; Yıldırım, Engin and Yıldırım, 2011). One of these demographic variables is gender. When it comes to gender variable, some studies have findings in favour of males (Amil and Bozgeyikli, 2015; Deniz, Hamarta and Arı, 2005; Duyan et al., 2008; Erözkan, 2004; Wiseman, Gutfreund and Lurie, 1995), some studies have findings in favour of females (Gürses, Merhametli, Şahin, Güneş and Açıkyıldız, 2011; Kutlu, 2005), while some studies find no statistically significant difference

for gender variable (Buluş, 1997; Izgar, 2009; Mahon, Yarcheski and Yarcheski, 1994).

Many studies have been done on loneliness. Many studies are meta-analysis which examines and synthesizes the effects of variables on loneliness. In their meta-analytic study, Pinquart ve Sörensen (2001) examined the factors affecting loneliness in elder people. In another meta-analytic study, Holt-Lunstad, Smith, Baker, Harris ve Stephenson (2015), examined loneliness, social isolation, living alone as risk factors and their effect on death. Mahon, Yarcheski, Yarcheski, Cannella ve Hanks (2006) carried out a meta-analysis on predictors of loneliness in adolescents. Masi, Chen, Hawkey, Cacioppo (2010) examined the effect of techniques using to reduce loneliness. Deckx, Akker ve Buntinx (2014) did a meta-analysis to determine the effecting risk factors of loneliness in cancer patients. Another meta-analytic study by Choi, Kong ve Jung (2012) examines the effect of computer and web-based education programs to reduce loneliness and depression in elderly.

Purpose

Just as in the world, many studies have been made on loneliness in Turkey as conference proceedings, articles and theses. In studies done in Turkey, loneliness was examined using many different variables and different age groups. (Eskin, 2001; Kahraman, Zincir, Kaya-Erten and Özkan, 2011; Kalkan, Tekat, Epli-Koç and Sözen, 2010; Oğuz and Kalkan, 2014). Study findings on gender vary a lot. Using a broad perspective, examining all these different results may contribute to the literature. Also, no other meta-analysis exists on loneliness in Turkey. The aim of this study is to investigate the theses in Turkey on loneliness in terms of gender.

Method

In the study, the effect size of loneliness was determined in terms of gender using Standardized Mean Difference (SMD). For this purpose, 119 studies were located (master and doctoral theses) related with loneliness at the Databases of National Thesis Center of the Council of Higher Education. 38 studies which were appropriate for inclusion criteria were included. The total study sample was 16,051 people 7,607 of whom were males and 8,444 were females. To test the publication bias, four methods were used: Orwin's FailSafe N, Egger's regression test, Duval and Tweedie's trim and fill method, and Funnel plot.

Results

According to Orwin's FailSafe N, Egger's regression test, Duval and Tweedie's trim and fill method, and Funnel plot, which were used to test the publication bias, there was no publication bias for this meta-analysis. Results indicated that there were significant differences in 14 studies, whereas there were no significant differences in 24 studies. Furthermore, 4 studies were found statistically significant in favour of female, whereas 10 studies were found statistically significant in favour of male. According to both the fixed effects model and random effects model, it was found negligible effect size in favour of male ($d=-0,08$).

According to the homogeneity test, the study was heterogeneous ($Q=143,37$, $p=0,000$; $I^2= 74,19$). Due to medium heterogeneity, moderator analyses were also done. Two moderators were determined to test: the year of thesis and implementation place of thesis. There was no statistically significant difference in relation to thesis year ($Q_b=0,03$; $p>.05$), whereas there was statistically significant difference in relation to implementation place of thesis ($Q_b=9,397$; $p<.05$).

Conclusion

According to results, it was found negligible effect size in favour of male in relation to loneliness. The results of the study were discussed together with the results of previous studies and suggestions were made.

GİRİŞ

İnsanoğlunun varoluşundan itibaren bugüne kadar mutluluk, hüznün gibi yaşadığı duygulardan birisi yalnızlıktır. Oruç'a (2013) göre yalnızlık, derinlemesine incelenmesi gereken, birçok farklı türde görülebilen ve özellikle bireyin psikolojik iyilik hali üzerinde olumsuz etkilere sahip olan bir yaşantı olarak ele alınmaktadır. Her toplumda, yaş, cinsiyet, konum fark etmeden her bireyin dönem dönem yalnızlığı yaşayabildiği görülmektedir. Eskin'e (2001) göre yalnızlık bazı araştırmacılar için nesnel koşulları olan bir durum, bazı araştırmacılar için tamamen öznel bir durum, bazı araştırmacılar için ise varoluşsal bir durumdur. Hepsinin ortak olan yanı ise yalnızlık duygusunun insana acı verdiğidir. Peplau ve Perlman (1982) yalnızlığı, bireyin var olan sosyal ilişki ile olmasını istediği sosyal ilişki arasındaki farklılığı algılaması sonucunda ortaya çıkan olumsuz durum olarak tanımlamaktadır. Savikko (2008) ise yalnızlığı bireyin kişilerarası ilişkilerdeki doyum eksikliğine ilişkin öznel bir deneyim ve bireye sıkıntı veren olumsuz duygu olarak tanımlamaktadır. Coşan'a (2014) göre yalnızlık bireyin çevresindeki insanların fiziksel uzaklıkları ve çevresindeki insan sayısı olmaktan ziyade bireyin öznel olarak algıladığı bir duygu durumudur. Yalnızlık duygusunun oluşmasında, bireyin sosyal ilişkilerini sürdürdüğü kişi sayısının çokluğundan ziyade bu ilişkilerden alınan doyum düzeyi daha önemlidir. Krause-Parello (2008) göre yalnızlık bireyin sosyal gelişimini engelleyebilmekte ve bunun sonucu olarak bireyin fiziksel ve zihinsel sağlığı üzerinde etkileri olabileceğini belirtmektedir.

Yalnızlık kavramı birçok araştırmacı tarafından farklı şekillerde sınıflandırılmaya çalışılmıştır. Weiss (1973) yalnızlığı ikiye ayırmıştır: Duygusal ve sosyal yalnızlık. Duygusal yalnızlık, yakın bir bağlanma ilişkisinin eksikliğinden veya yokluğundan kaynaklanır. Duygusal yalnızlık, doyum sağlayan kişinin olmadığı yerde doyum veren yakın bir ilişkinin oluşmasıyla veya ilişkinin bittiği kişiyle yeniden doyum sağlayıcı yakın ilişki içinde yer almasıyla aşılabılır. Sosyal yalnızlık ise sosyal ağdaki eksikliklerden kaynaklanır. Sosyal yalnızlık doyum veren bir sosyal ağda yer almayla düzelebilir. Young (1982) ise yalnızlığı üçe ayırmıştır: Geçici, durumsal ve kronik. Geçici yalnızlık, bireyin uzun süreli değil zaman zaman deneyimlediği yalnızlıktır. Durumsal yalnızlık, bireyde özel bir durum veya kriz gibi durumlarda ortaya çıkan yalnızlıktır. Kronik yalnızlık ise,

bireyin sosyal ilişkilerinde en az iki veya daha fazla yıl devam eden, sosyal ilişkilerindeki eksikliklerdir.

Yalnızlık çağımızın temel sorunlarından biridir ve bu sorun araştırmacıların dikkatini çekmiş, yalnızlığın nedenleri etkileyen faktörlerin araştırılmasını içeren birçok araştırma yapılmıştır. Yalnızlığa ilişkin literatür incelendiğinde yalnızlığın birçok değişkenle çalışıldığı görülmektedir. Yalnızlığın depresyon (Arslantaş ve Ergin, 2011; Panicker ve Sachdev, 2014), anksiyete (Ginter, Glauser ve Richmond, 1994; Hamama, Ronen ve Feigin, 2000), intihar (Batıgün, 2005; Batıgün, 2008), yaşam doyumu (Liu, Shen, Xu ve Gao, 2013; Yılmaz ve Altınok, 2009), öz saygı (Baran, Baran ve Maskan, 2015; Erözkan, 2009), umutsuzluk (Batıgün, 2005), yabancılaşma (Atli, Keldal ve Soner, 2015), utangaçlık (Booth, Bartlett ve Bohnsack, 1992; Erözkan, 2009) problemleri internet kullanımı (Ceyhan ve Ceyhan, 2008; Eroğlu, Pamuk ve Pamuk, 2013) gibi birçok değişkenle çalışıldığı görülmektedir. Ayrıca yalnızlık bu gibi değişkenlerle çalışılmasının yanında literatür incelendiğinde yalnızlığın yaş, medeni durum, kardeş sayısı, eğitim durumu, sosyoekonomik düzey gibi demografik değişkenlerle incelendiği görülmektedir (Dereli, Koca, Demircan ve Tor, 2010; Karaoğlu, Avşaroğlu ve Deniz, 2009; Yıldırım, Engin ve Yıldırım, 2011). Yalnızlığın incelendiği demografik değişkenlerden biri de cinsiyettir. Yalnızlık cinsiyete göre incelendiğinde alanyazında bazı çalışmalarda erkekler lehine (Amil ve Bozgeyikli, 2015; Deniz, Hamarta ve Arı, 2005; Duyan ve ark., 2008; Erözkan, 2004; Wiseman, Gutfreund ve Lurie, 1995), bazı araştırmalarda kadınlar lehine (Gürses, Merhametli, Şahin, Güneş ve Açık yıldız, 2011; Kutlu, 2005) ve bazı araştırmalarda da herhangi bir farklılığın olmadığına (Buluş, 1997; Izgar, 2009; Mahon, Yarcheski ve Yarcheski, 1994) ilişkin sonuçlar elde edildiği görülmektedir.

Yalnızlığa ilişkin olarak birçok araştırma yapılmıştır. Yalnızlık ile ilgili yapılan bu araştırmaların birçoğu, yalnızlığı etkilediği varsayılan değişkenlerin etkilerini inceleyen meta-analiz çalışmalarıdır. Pinquart ve Sörensen (2001) yalnızlık üzerine yaptıkları meta analiz çalışmasında yaşlı bireylerde yalnızlığa etki eden değişkenleri incelemişlerdir. Holt-Lunstad, Smith, Baker, Harris ve Stephenson (2015) yaptıkları meta analiz çalışmasında yalnızlığı, sosyal izolasyonu ve yalnız yaşamayı risk faktörleri olarak ölüme etkilerini incelemişlerdir. Mahon, Yarcheski, Yarcheski, Cannella ve Hanks (2006) ergenlik dönemindeki bireylerde yalnızlığın yordayıcıları üzerine meta analitik bir çalışma yapmışlardır. Masi, Chen, Hawkey, Cacioppo (2010) ise yalnızlığı azaltmaya yönelik çalışmaların etkililiğine ilişkin meta analiz çalışması yapmışlardır. Deckx, Akker ve Buntinx (2014) ise kanserli hastalarda yalnızlığa etki eden risk faktörlerini belirlemek için bir meta analiz çalışması yapmışlardır. Choi, Kong ve Jung (2012) yaptıkları meta analiz çalışmasında bilgisayar ve internet destekli eğitim programlarının yaşlı bireylerde yalnızlığı ve depresyonu azaltmaya yönelik etkilerini incelemişlerdir.

Yalnızlığa ilişkin olarak dünyada olduğu gibi Türkiye’de de bildiri, makale, tez gibi bilimsel birçok çalışma yapılmıştır. Türkiye’de yapılan çalışmalarda yalnızlık birçok farklı değişkenle çalışılmış, bunun yanı sıra farklı yaş dönemindeki

bireylerle de çalışılmıştır (Eskin, 2001; Kahraman, Zincir, Kaya-Erten ve Özkan, 2011; Kalkan, Tekat, Epli-Koç ve Sözen, 2010; Oğuz ve Kalkan, 2014). Yalnızlık ile ilgili temel araştırma değişkenlerinden biri olan cinsiyetin etkisi araştırmalara göre farklılıklar göstermektedir. Elde edilen bu farklı sonuçları geniş bir perspektiften bakarak netleştirmenin alanyazına önemli katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Bunun yanı sıra yapılan alanyazın taramasında Türkiye’de yalnızlık üzerine yapılmış meta analiz çalışmasına rastlanılmamıştır. Bu bağlamda bu araştırmanın amacı Türkiye’de yalnızlık üzerine yapılan tezlerin cinsiyet açısından incelenmesidir.

YÖNTEM

Alan yazın Taraması

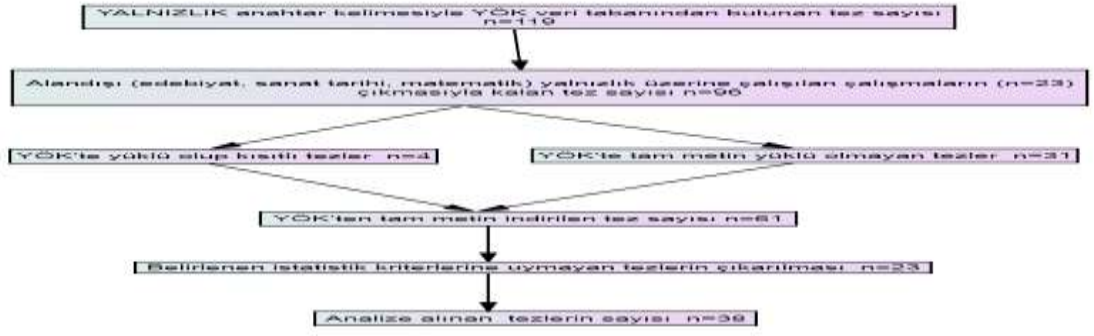
Meta-analize dahil edilecek potansiyel çalışmaların belirlenebilmesi için YÖK Tez Tarama Veritabanı’ndan yararlanılmıştır. Taramada Türkçe olarak “Yalnızlık”, İngilizce olarak ise “Loneliness” kelimeleri anahtar sözcük olarak kullanılmıştır. 1991’den 2014’e kadar 119 çalışma tarama sonucu belirlenmiştir. Ancak dahil edilme kriterlerine uyan 38 çalışma bu meta-analize dahil edilmiştir.

Dahil Edilme Kriteri

Meta-analize dahil edilebilmek için çalışmalar altı kriteri karşılamak zorundaydı:

1. Çalışmalar YÖK Tez Veri Tabanında tam metin olarak ulaşılabilir.
2. Çalışmalar etki büyüklüğünün hesaplanabilmesini sağlayacak sayısal veri içermeli.
3. Çalışmalarda yalnızlık, cinsiyet ile incelenmiş olmalı.
4. Çalışmalarda kullanılan alt boyutları olan yalnızlık ölçeklerinden toplam puan elde edilmiş olmalı.
5. Çalışmaların dili Türkçe ya da İngilizce olmalı.
6. Çalışmaların örneklemi sadece Türkiye’den olmalı.

Şekil 1’de akış diyagramında görüldüğü gibi bu kriterleri karşılayan 38 çalışmadan 38 etki büyüklüğü hesaplanmıştır. Araştırmaya dahil edilen tezler cinsiyet açısından ele alındığında 8444’ü kadın ve 7607’si erkek, toplam 16051 kişiden oluşmaktadır.

Şekil 1. Akış diyagramı

Çalışmaların Kodlanması

Bu meta-analizde etki büyüklüğü çeşidi olarak Standardize Ortalamalar Farkı (SOF) kullanılmıştır. Alan yazında Cohen d olarak da bilinen bu etki büyüklüğünü hesaplamak ve olası moderatörleri belirlemek için her çalışmadan şu veriler elde edilmiştir: Örneklem büyüklüğü (kadın ve erkek), katılımcı grupları (öğretmen, öğrenci, hastalar), yazar tarafından kullanılan kodlama, etki büyüklüğünü hesaplamak için gerekli nicel veriler (ortalama ve standart sapma, t, F değerleri, p değerleri). Bu çalışmanın kodlamasında kadınlar için 1 erkekler için ise 0 kullanılmıştır. Dolayısıyla negatif bir “d” sonucu erkeklerde daha fazla yalnızlığı gösterirken pozitif bir “d” sonucu kadınların daha fazla yalnızlık yaşadığını göstermektedir.

Çalışma için ayrıca iki moderatör de belirlenmiştir: Tezlerin uygulanma yerleri (İç kesim ve sahil kesimi) ve tezlerin yapıldığı yıllar (2010 öncesi ile 2010 ve sonrası). Tezlerin uygulanma yerleri moderatörü belirlenirken doğrudan denize kıyısı olan ve doğrudan denize kıyısı olmasa da denize kıyısı olan şehirlerin yanındaki şehirlerde sahil kesimi olarak ele alındı (Örn. Manisa doğrudan denize kıyısı olmasa da sahile kıyısı olan İzmir, Balıkesir ve Aydın’la sınırı olan bir il olması gibi). Tezlerin yapıldığı yıllar moderatörü belirlenirken özellikle Türkiye’deki teknolojik gelişmeler dikkate alınmıştır. İnternetin, özellikle de internetin yanında birçok özelliği kullanıcılarına sunan akıllı cep telefonlarının Türkiye’de hızla yayıldığı yıl olarak 2010 senesi dikkate alınmıştır.

Meta-analitik süreç

Çalışmalara ait etki büyüklükleri Comprehensive Meta-Analysis (Version 2.0) program kullanılarak hesaplanmıştır. Hesaplamalarda hem sabit etkiler hem de rastgele etkiler modelleri için değerler hesaplanmıştır. Sabit etkiler modeli, toplanan çalışmaların hepsinin tamamen aynı etkiyi tahmin etmesi varsayımına dayanır. Bu varsayımın doğruluğu altında, bağımsız olarak yapılmış çalışmaların sonuçlarının varyansının tersi ile en küçük varyanslı ağırlıklı ortalamasının bulunması gerekir. Sabit etkiler modeli, çalışma sonuçları arasındaki varyansın birbirleriyle ilişkili

verilerden kaynaklandığını öngörür. Sabit etkiler modelindeki varsayım sağlanamadığı durumda iki alternatif çözüm bulunmaktadır. Birincisi veriyi alt gruplara ayırarak tekrar meta-analizi uygulaması yapmaktır. İkinci alternatif ise, hem çalışmalar arası (Between Study) hem de çalışma içi varyansı (Within Study) içeren “Rastgele Etkiler Modeli”ni tercih etmektir (Borenstein ve diğerleri, 2009: 63; Hedges ve Olkin, 1985: 168). Sabit etkiler modeli varsayımları karşılanamadığında çok yaygın bir şekilde kullanılan bu istatistiksel model, çalışmaların kendi içlerindeki varyansını ve çalışmalar arası varyansı dikkate alarak bir değerlendirme yapmanın daha doğru olabileceğini öngörmüştür. Çalışmalar arası varyans beklenen varyanstan büyük ya da küçük olabilmektedir. Varyans beklenenden küçük ise sabit ya da rastgele etki modeline dayanan yöntemler hemen hemen aynı sonucu verecektir. Tersisi durumda, çalışmalar arası varyansın çalışmaların ağırlıklandırılmasında kullanılması gereklidir (Borenstein ve diğerleri, 2009: 69; Hedges ve Olkin, 1985: 191). Ancak sosyal bilimlerde rastgele etkiler modeli önerilmektedir (Cumming, 2012). Heterojenliğin belirlenmesinde ise Q ve I² istatistiğinden yararlanılmıştır. Bu istatistikler homojenlik olmadığını gösterdiğinde, meta-analitik prosedür moderatör analizi ile devam ettirilmiştir.

Yayın Yanlılığı

Meta-analize başlamadan önce, analize dahil edilecek çalışmalar için yayın yanlılığı olup olmadığının test edilmesi önemlidir. Yayın yanlılığı, negatif ve istatistiksel anlamlılık bulunmayan çalışmalarla karşılaştırıldığında, pozitif ve istatistiksel anlamlılık bulunan çalışmaların yayınlanması eğilimi olduğu anlamına gelmektedir (Borenstein ve diğerleri, 2009: 277). Belirli bir düzeyin üzerindeki yayın yanlılığı, hesaplanacak ortalama etki büyüklüğünü etkiler ve olması gerekenden daha yüksek gösterir (Borenstein ve diğerleri, 2009, 277). Halbuki araştırmaların sentezlenmesi o konudaki tüm çalışmaları kapsamalıdır. Yoksa sentez sonucu elde edilecek etki büyüklüğü (bu çalışma açısından cinsiyet farklılığı) olması gerekenden daha fazla çıkarak sonucun güvenilirliğine de şüphe düşürebilecektir. Meta analiz yöntemi bu soruna yayın yanlılığı testleri ile yanıt vermektedir. Bu testler sonucu yayın yanlılığının olmadığını ortaya konulması sentez sonucunu da geçerli kılmaktadır. Meta-analize dahil edilen çalışmalar açısından yayın yanlılığının olup olmadığını belirleyebilmek için dört yöntem kullanılmıştır: Huni grafiği, Orwin Güvenli N Sayısı, Egger testi ve Duval-Tweedie'nin Kırp ve Doldur yöntemi.

BULGULAR

Bu çalışmaya dahil edilen araştırmalar açısından yayın yanlılığının olup olmadığının belirlenmesi, etki büyüklüklerinin birleştirilmemiş bulguları ve orman grafiği, sabit etkiler modeline göre birleştirilmiş bulgular ve homojenlik testi sonuçları, rastgele etkiler modeline göre birleştirilmiş bulgular ve moderatör analiz sonuçları aşağıda verilmiştir:

Tablo 1. Yalnızlık-cinsiyet için yayın yanlılığı test sonuçları

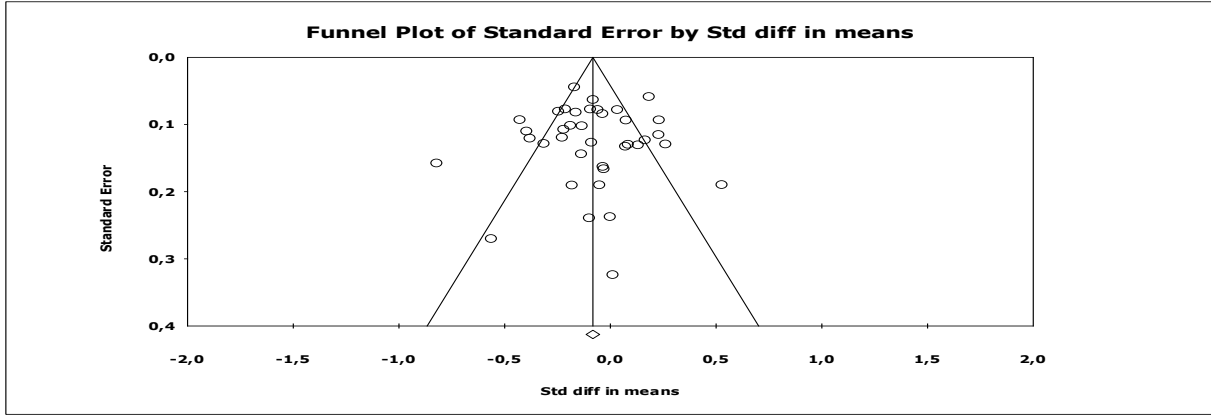
Orwin Güvenli N Sayısı “önemsiz” SOF için gerekli çalışma sayısı	Duval and Tweedie'nin Kırp ve doldur yöntemi		Egger Testi
	Kırılan çalışma	SOF Gözlenen (doldurulan)	
-0,01 SOF için 277	2	-0,08 (-0,10)	$p=0,95$ (2 kuyruk)

Yayın yanlılığının test etmek için Orwin's Fail-Safe N hesaplaması yapılmıştır. Orwin's Fail-Safe N bir meta-analizde eksik olabilecek çalışma sayısını hesaplamaktadır (Borenstein ve diğerleri, 2009). Bu test ise bize değerlendirmek üzere bir sayı üretmektedir. Bu sayı bu test için 277'dir. Yani dahil edilen 38 çalışmanın haricinde 277 adet daha çalışmaya ulaşılabilirse (dahil edilen çalışma sayısının 7 katından daha fazla) elde edilen sentez sonucu farksızlık düzeyine (sıfır) inebilecektir. Alanyazın Orwin Güvenli N sayısının dahil edilen çalışma sayısının 5 katı ya da daha fazla olması durumunda bu çalışmanın yayın yanlılığına sahip olmadığı sonucuna varılabileceğini göstermektedir. Ayrıca dahil edilen 38 çalışma Türkiye'de yalnızlık üzerine yönelik yapılmış tüm tezlerden dahil edilme kriterine göre ulaşılabilmiş çalışmaların tamamıdır. Bunların dışında 277 çalışmaya daha ulaşılması olası olmadığından, bu sonuç, bu meta-analizde yayın yanlılığının olmadığı bir diğer göstergesi olarak kabul edilmiştir.

Yayın yanlılığının test etmek için kullanılan diğer bir test ise Egger'in regresyon testidir. Bu test ise huni grafiğinin asimetric olup olmadığını “p” anlamlılık sonucuna göre göstermektedir (Egger, Smith, Schneider ve Minder, 1997). Bu Egger testinin sonucunun anlamlı çıkmaması, yayın yanlılığı konusunda sorun olmadığını gösterir (Klassen ve Tze, 2014). Bu çalışmada elde edilen değer $p=0.95$ ($p>.05$) olması yayın yanlılığının olmadığını göstermektedir.

Bir diğer yayın yanlılığı testi ise Duval and Tweedie'nin Kırp ve Doldur yöntemidir. Bu testte ise huni grafiğinin asimetric durumunun düzeltilmesi için gerekli olan çalışma sayısı huni grafiğine hayali olarak (dummy) program tarafından yerleştirilir ve sentez etki büyüklüğü yeniden hesaplanır. Her iki sonuç arasındaki farka göre yayın yanlılığının olup olmadığına karar verilir. Bu çalışmada 2 çalışma daha eklenirse huni grafiğinin simetric olacağı program tarafında gösterilmektedir. Ancak yeni sonuç (-0,10) daha önce bulunan sonuçtan (-0,08) önemsiz düzeyde farklıdır, dolayısıyla bu test de yayın yanlılığının olmadığını göstermektedir (Borenstein ve diğerleri, 2009).

Grafik 1. Yalnızlık-cinsiyet- huni grafiği

Meta analiz veri setinin görsel bir özeti olarak da değerlendirilen (Cooper ve diğerleri, 2009) ve yayın yanlılığının olasılığını gösteren huni saçılım grafiğinin (funnel plot) sonuçları Grafik 1’de gösterilmektedir. Standart hata değeri küçük olan çalışmalar huni şeklinin üst kısmına doğru ve ortalama etki büyüklüğünün yakınında toplanmaktadır. Standart hata değeri büyük çalışmalar şeklin alt kısmına doğru kayarlar çünkü örneklem sayısı az olan çalışmalarda etki büyüklüğü tahmininde daha fazla örneklem varyansı vardır (Borenstein ve diğerleri, 2009).

Grafik 1’de görüldüğü gibi, araştırmaya dahil edilen 38 çalışma etki büyüklüğü dikey çizgisinin her iki yanına simetrik olarak ve birleştirilmiş etki büyüklüğüne çok yakın bir konumda yer almaktadır. Yayın yanlılığının olmaması durumunda, çalışmaların birleştirilmiş etki büyüklüğünü gösteren dikey çizginin her iki yanında simetrik bir şekilde yayılmaları beklenir (Borenstein ve diğerleri, 2009). Cinsiyet değişkenine göre hesaplanan birleştirilmiş etki büyüklüğünü belirlemek üzere araştırmaya dahil edilen 38 çalışmanın simetrik bir şekilde üst ve orta bölgede dağılıyor olması yayın yanlılığının olmadığını göstermektedir. (Borenstein ve diğerleri, 2009). Bu huni saçılım grafiği, araştırmaya dahil edilen çalışmalar açısından yayın yanlılığının bulunmadığını göstergelerinden biridir.

Yalnızlık Değişkeninin Cinsiyete Göre Etki Büyüklükleri Analizinin Birleştirilmemiş Bulguları

Yalnızlık değişkeninin cinsiyete göre etki büyüklükleri, standart hataları, varyansları, %95 güven aralığına göre alt ve üst sınırları, Z değeri, p değeri ve örneklem sayıları Tablo 2’de gösterilmiştir.

Tablo 2. Yalnızlık değişkeninin cinsiyete göre etki büyüklükleri

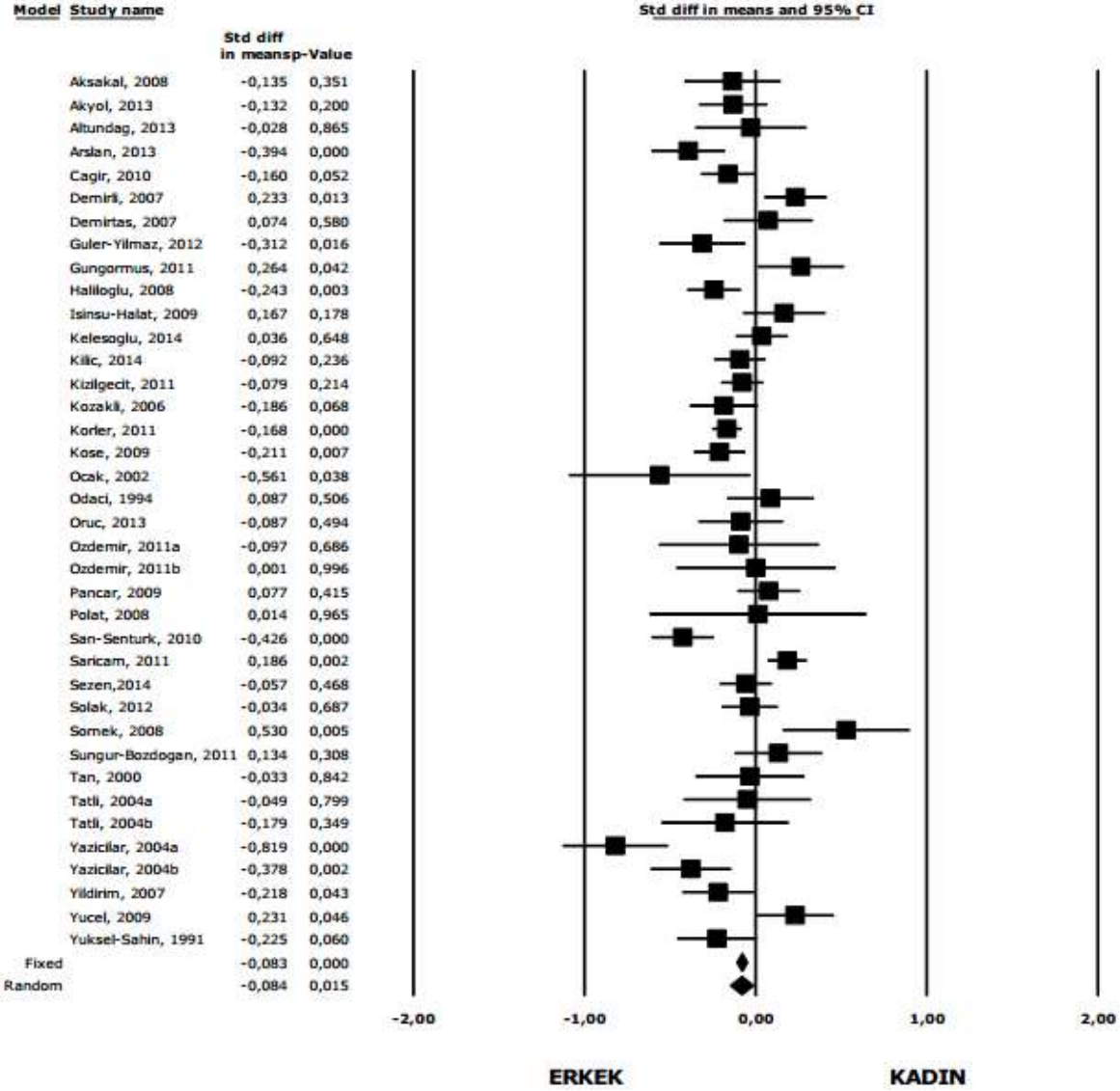
	Çalışma Adı	Etki Büyüklüğü (d)	Alt sınır	Üst Sınır	Z değeri	p	Örneklem		
							Kadın	Erkek	Toplam
1	Aksakal, 2008	-0,13	-0,42	0,15	-0,93	0,35	140	73	213
2	Akyol, 2013	-0,13	-0,33	0,07	-1,28	0,20	245	155	400
3	Altundag, 2013	-0,03	-0,36	0,30	-0,17	0,87	75	69	144
4	Arslan, 2013	-0,39	-0,61	-0,18	-3,56	0,00	234	129	363
5	Cagir, 2010	-0,16	-0,32	0,00	-1,94	0,05	419	227	646
6	Demirli, 2007	0,23	0,05	0,42	2,48	0,01	281	192	473

7	Demirtas, 2007	0,07	-0,19	0,33	0,55	0,58	131	99	230
8	Guler-Yilmaz, 2012	-0,31	-0,57	-0,06	-2,42	0,02	97	162	259
9	Gungormus, 2011	0,26	0,01	0,52	2,03	0,04	473	68	541
10	Haliloglu, 2008	-0,24	-0,40	-0,08	-2,99	0,00	287	328	615
11	Isinsu-Halat, 2009	0,17	-0,08	0,41	1,35	0,18	131	131	262
12	Kelesoglu, 2014	0,04	-0,12	0,19	0,46	0,65	389	276	665
13	Kilic, 2014	-0,09	-0,24	0,06	-1,18	0,24	380	293	673
14	Kizilgecit, 2011	-0,08	-0,20	0,05	-1,24	0,21	437	566	1003
15	Korler, 2011	-0,17	-0,26	-0,08	-3,73	0,00	1013	980	1993
16	Kose, 2009	-0,21	-0,36	-0,06	-2,71	0,01	310	360	670
17	Kozakli, 2006	-0,19	-0,39	0,01	-1,83	0,07	195	190	385
18	Ocak, 2002	-0,56	-1,09	-0,03	-2,07	0,04	19	54	73
19	Odaci, 1994	0,09	-0,17	0,34	0,67	0,51	95	155	250
20	Oruc, 2013	-0,09	-0,34	0,16	-0,68	0,49	213	87	300
21	Ozdemir, 2011a	-0,10	-0,57	0,37	-0,40	0,69	46	28	74
22	Ozdemir, 2011b	0,00	-0,47	0,47	0,01	1,00	31	41	72
23	Pancar, 2009	0,08	-0,11	0,26	0,81	0,42	214	238	452
24	Polat, 2008	0,01	-0,62	0,65	0,04	0,96	19	19	38
25	San-Senturk, 2010	-0,43	-0,61	-0,24	-4,55	0,00	240	227	467
26	Saricam, 2011	0,19	0,07	0,30	3,13	0,00	612	537	1149
27	Sezen,2014	-0,06	-0,21	0,10	-0,73	0,47	340	309	649
28	Solak, 2012	-0,03	-0,20	0,13	-0,40	0,69	270	289	559
29	Somek, 2008	0,53	0,16	0,90	2,78	0,01	88	42	130
30	Sungur-Bozdogan, 2011	0,13	-0,12	0,39	1,02	0,31	260	75	335
31	Tan, 2000	-0,03	-0,35	0,29	-0,20	0,84	75	75	150
32	Tatli, 2004a	-0,05	-0,42	0,33	-0,25	0,80	55	55	110
33	Tatli, 2004b	-0,18	-0,55	0,20	-0,94	0,35	55	55	110
34	Yazicilar, 2004a	-0,82	-1,13	-0,51	-5,18	0,00	102	75	177
35	Yazicilar, 2004b	-0,38	-0,62	-0,14	-3,12	0,00	102	214	316
36	Yildirim, 2007	-0,22	-0,43	-0,01	-2,02	0,04	110	395	505
37	Yucel, 2009	0,23	0,00	0,46	1,99	0,05	150	150	300
38	Yuksel-Sahin, 1991	-0,23	-0,46	0,01	-1,88	0,06	111	189	300
	Sabit	-0,08	-0,11	-0,05	-5,07	0,00	8444	7607	16051
	Rastgele	-0,08	-0,15	-0,02	-2,43	0,01	8444	7607	16051

Tablo 2’de görüldüğü gibi, 38 çalışmadan 14’ünde istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunurken ($p<.05$), 24 çalışmada istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmamıştır. 38 çalışmanın güven aralığı -1,130 ile 0,90 arasında değişmektedir.

Yalnızlık Değişkeninin Cinsiyete Göre İncelenmesine İlişkin Orman Grafiği

Grafik 2’de çalışmalara ait orman grafiği araştırmaya dahil edilen ve cinsiyete ait veri içeren 38 çalışmayı toplu halde göstermektedir.

Grafik 2 incelendiğinde erkekler lehine bir farkın olabileceği ancak bu farkın etkisizlik çizgisine çok yakın olduğu söylenebilir.

Cinsiyete İlişkin Etki Büyüklüğü Temel Analiz Bulguları

Bu meta-analizin temel amacı yalnızlığa ilişkin kadın ve erkek arasında farklılığın olup olmadığının değerlendirilmesidir. Aşağıda, etki büyüklüğü dağılımının homojenlik testinin ve sabit etki modeli ve rastgele etkiler modeline göre yapılan analizlerin sonuçları Tablo 3'te görülmektedir.

Tablo 3. Yalnızlık-cinsiyet temel analiz ve homojenlik testi sonuçları

Model Türü	k	n	Cohen's d	SE	p	95% CI	Q	p	I ²
SEM	38	16.051	-0,08	0,02	0,00	-0,11;-0,05	143,37	0,000	74,19
REM			-0,08	0,03	0,01	-0,15;-0,02			

Notlar: k=çalışma sayısı. n=örneklem. SE=Standart Hata. CI=Güven Aralığı. SEM=Sabit Etkiler Modeli. REM=Rastgele Etkiler Modeli.

Tablo 3’te cinsiyet değişkenine göre araştırmaya dâhil edilen çalışmaların sabit etkiler modeline göre ortalama etki büyüklüğü değeri -0,08, ortalama etki büyüklüğünün standart hatası 0,02, ortalama etki büyüklüğünün güven aralığı alt sınırı -0,11 ve üst sınırı -0,05 olarak hesaplanmıştır.

Homojenlik testi diğer adı ile Q-istatistiği için $Q=143,37$ olarak hesaplanmıştır. X^2 tablosundan % 95 anlamlılık düzeyinde 38 serbestlik derecesi değeri 52,192 olarak bulunmuştur. Q-istatistik değeri ($Q=143,37$) 37 serbestlik derecesi ile ki-kare dağılımının kritik değerini ($X^2_{0,95}, X^2=52,192$) aştığı için etki büyüklüklerinin dağılımına ait homojenliğin yokluk hipotezi sabit etkiler modelinde reddedilmiştir. Yani etki büyüklükleri dağılımının sabit etkiler modeline göre heterojen bir özelliğe sahip olduğu belirlenmiştir. Homojenlik testi beklenenden yüksek çıktığı için rastgele etki bileşenin varyansı hesaplanarak model rastgele etkiler modeline çevrilmiştir.

Q istatistiğinin bir tamamlayıcısı olarak geliştirilen I^2 ise heterojenliğe ilişkin daha net bir sonuç ortaya koymaktadır (Petticrew ve Roberts, 2006). I^2 etki büyüklüğüne ilişkin toplam varyansın oranını göstermektedir. I^2 istatistiği Q istatistiğinin aksine çalışma sayısından etkilenmemektedir. I^2 ’nin yorumlanmasında ise % 25 düşük düzeyde heterojenliği, % 50 orta düzeyde heterojenliği ve % 75 yüksek düzeyde heterojenliği göstermektedir (Cooper ve diğerleri, 2009). Cinsiyet değişkeni için, sabit etkiler modeline göre, elde edilen ortalama etki büyüklüğü -0,08 için I^2 değeri yaklaşık % 74,19 ile yüksek düzeye çok yakın heterojenlik gösterdiği için model rastgele etkiler modeline çevrilmiştir.

Rastgele etkiler modeline göre ortalama etki büyüklüğünün standart hatası 0,03, ortalama etki büyüklüğünün güven aralığı alt sınırı -0,15, üst sınırı -0,02 ve ortalama etki büyüklüğü değeri -0,08 olarak yalnızlığın erkekler lehine kadınlardan daha yüksek olduğu yönünde hesaplanmıştır. Ancak bu etki büyüklüğü değeri 0,20’den küçük olduğu için Cohen’in sınıflandırmasına göre düşük düzeyin altında bir etkiye sahip olduğu belirlenmiştir (Cohen, 1988). Thalheimer ve Cook (2002)’a ait sınıflandırmaya göre ise önemsiz düzeyde (-0,15–0,15) bir etki büyüklüğüdür.

Cinsiyet Değişkenine Göre Moderatör Analizi

Tablo 6. Yalnızlık için moderatör analizleri

Moderatörler	k	d	SE	95%CI	p	Q_b	p	I^2
Tezlerin yapıldığı yıllar	38							
2010 öncesi	20	-0,09	0,03	-0,14;-0,03	0,001	0,03	0,854	
2010 ve sonrası	18	-0,08	0,02	-0,12;-0,04	0,000			
Çalışmanın yapıldığı yer	37							
İç kesim	17	-0,04	0,02	-0,09;0,00	0,048	9,397	0,002*	75,26
Sahil kesimi	20	-0,15	0,03	-0,19;-0,10	0,000			70,84

* $p<.05$ Q_b =Gruplararası Q değeri

Tablo 6’da görüldüğü gibi, tezlerin yapıldığı yıllara ait ortalama etki büyüklüğü değerleri, 2010 öncesi yapılan tezler için -0,09 (CI -0,14;-0,03, $p<0,05$), 2010 ve sonrası için -0,08 (CI -0,12;-0,04, $p<0,05$) olarak hesaplanmıştır. Tezlerin yapıldığı yıllar moderatörü için çalışmalar arası varyans istatistiksel olarak anlamlı

değildir ($Q_b=0,03$, $p>0,05$). Çalışmanın tezlerin yapıldığı yıllar olarak 2010 öncesi ya da 2010 ve sonrası olması cinsiyetin yalnızlığın etki büyüklüğünü değiştirmedığı belirlenmiştir.

Tablo 6’da görüldüğü gibi, diğer bir moderatör ise tezlerde uygulama yapılan yerlerdir (İç kesim ve sahil kesimi). Tezlerde uygulama yapılan yerlere ait ortalama etki büyüklüğü değerleri, iç kesimlerde uygulama yapılan tezler için $-0,04$ (CI $-0,09;0,00$, $p<0,05$), sahil kesiminde uygulama yapılan tezler için $-0,15$ (CI $-0,19;-0,10$, $p<0,05$) olarak hesaplanmıştır. Tezlerde uygulama yapılan yerler moderatörü için çalışmalar arası varyans istatistiksel olarak anlamlıdır ($Q_b=9,397$, $p<0,05$). Çalışmanın tezlerde uygulama yapılan yerler olarak iç kesim ya da sahil kesimi olması cinsiyetin yalnızlığın etki büyüklüğünü değiştirdiği belirlenmiştir.

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Bu meta-analizin iki amacı vardır. Birincisi yalnızlık ile cinsiyet arasındaki standardize ortalamalar farkını belirlemek, ikinci olarak da cinsiyet değişkeni açısından çıkabilecek farklılıklarda moderatör etkisini belirlemektir.

Araştırmada YÖK tez veri tabanında yalnızlığı cinsiyete göre inceleyen ve dahil edilme kriterlerine uyan 38 çalışma olduğu belirlenmiş ve analizler bu 38 çalışma üzerinden yapılmıştır. 16051 kişilik bir örnekleme oluşturan 38 çalışmaya ait 38 etki büyüklüğü hesaplanmıştır. Bu 38 çalışmadan 14’ünde istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunurken 24’ünde anlamlı farklılık bulunmamıştır. Bu istatistiksel olarak anlamlı bulunan 14 çalışmadan 4’ünün kadınlar lehine, 10’unun erkekler lehine olduğu bulunmuştur. Ayrıca yayın yanlılığını olup olmadığını belirlemek için dört yöntem kullanılmıştır: Huni saçılım grafiği, Orwin’in korumalı N’i, Egger regresyon testi ve Duval-Tweede kırp-doldur yöntemi. Bu dört yöntemle göre araştırmada yayın yanlılığının olmadığı belirlenmiştir.

Sabit etkiler modeline göre yalnızlığın erkekler lehine $0,08$ ’lik (CI $-0,11;-0,05$) istatistiksel olarak anlamlı bir etki büyüklüğü bulunmuştur ($p<0,05$). Bu sonuç Cohen (1988) ve Thalheimer ve Cook’un (2002) sınıflandırmasına göre düşük düzeyde bir sonuçtur. Yapılan homojenlik testleri (Q ve I^2) sonucunda çalışmalar arasında yüksek düzeye çok yakın (%74,19) heterojenlik bulunduğundan birleştirme işlemi için model rastgele modele çevrilmiştir. Rastgele etkiler modelinde birleştirme işlemi sonucu erkekler lehine $0,08$ ’lik $[-0,15; -0,02]$ istatistiksel olarak anlamlı bir etki büyüklüğü bulunmuştur ($p<0,05$). Bu sonuç da Cohen (1988) ve sınıflandırmasına göre düşük düzeyde bir sonuçtur. Thalheimer ve Cook’un (2002) sınıflandırmasına göre ise düşük düzeyde bir etkiyi göstermektedir. Bu sonuçlar birlikte değerlendirildiğinde yalnızlığın cinsiyet açısından erkekler lehine fark olduğu ancak bu farkın, önemli sayılmayabilecek, bir düzeyde olduğunu göstermektedir.

Ortaya çıkan bu farkı açıklayabilecek moderatör değişkenler için de analizler yapılmıştır. 38 çalışmanın tezlerin yapıldığı yıllara göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmamıştır. ($Q_b=0,03$; $p>0,05$). Ancak tezlerde uygulama yapılan yerler

(Sahil ve İç kesim) moderatörüne göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmuştur ($Q_b=9,397$; $p<0,05$). Bu sonuca göre hem sahil hem de iç kesimde yalnızlığın erkekler lehine daha yüksek olduğu bulunmuştur. Bu duruma ilişkin olarak farklı açıklamalar yapılabilir. Bu açıklamalardan biri kadınların erkeklere göre daha fazla kendini açma davranışı göstermeleri olabilir. Bu açıklama alanyazın tarafından desteklenmektedir (Gündoğdu, 2010; Gültekin, 2001). Bu bağlamda kadınların kendini açma davranışlarının daha fazla olması, kadınların etkileşime, iletişime, paylaşımına geçerek yalnızlığı daha az yaşamalarına neden oluyor olabilir. Borys ve Perlman'a (1985) göre kadınlar erkeklere göre yalnızlığı daha kolay kabul etmektedirler. Çünkü kadınlar için yalnızlığı kabul etmeye ilişkin olumsuz sonuçları daha azdır. Ayrıca Gültekin'e (2001) göre pek çok toplumda olduğu gibi Türk toplumunda da erkeklerin duygularını belli etmemesi teşvik edilirken hatta aksi durumlara olumsuz tepki verilirken, kızların duygusal ve kırılman olmalarının kabul görmesinin bir sonucu olabilir. Ancak kadınların yalnızlık puanları hem iç kesimde hem de sahil kesiminde erkeklere göre daha düşük olmasına rağmen, kadınların sahil kesiminde yalnızlığının iç kesime göre daha düşük olduğudur. Bu sonucun anlamlı çıkmasında birçok farklı etken söz konusu olabilir. İç bölgeler ve sahil kesimindeki erkekler benzer yalnızlık düzeylerine ve ayrıca toplumsal cinsiyet rol algıları nedeniyle aile tarafından ve toplum tarafından sunulmuş benzer özgürlük alanlarına sahiptir. Ancak iç kesimlerde, özellikle doğu ve güneydoğuda, erkekler baskı altına daha az alınmakta, kadınlar ve kızlar daha fazla baskı altına alınmaktadır. Ökten'e (2009) göre Güneydoğu'da erkeği merkeze alan bir anlayış bölgede geniş bir alanda yansıma bulmaktadır. Oysaki sahil kesiminde kızlar aileleri tarafından arkadaş edinmeleri ve sosyal çevre ile entegrasyonları daha fazla özendirilmektedir. Bu gibi nedenlerden dolayı kadınlar, sahil kesiminde erkekler ile yalnızlık bağlamında, iç kesimlere göre daha fazla arayış açtığı düşünülmektedir.

Araştırmadan elde edilen sonuçlar kısaca özetlenecek olursa etki büyüklüğü çok düzeyde de olsa yalnızlığın erkeklerde daha fazla olduğudur. Benzer şekilde alanyazında erkeklerde yalnızlığın daha fazla olduğunu gösteren araştırmalar yer almaktadır (Amil ve Bozgeyikli, 2015; Deniz, Hamarta ve Arı, 2005; Duyan ve ark., 2008; Erözkan, 2004; Wiseman, Gutfreund ve Lurie, 1995). Bazı çalışmalarda yalnızlığın kadınlarda daha yüksek olduğu bulunmuştur (Gürses, Merhametli, Şahin, Güneş ve Açıkyıldız, 2011; Kutlu, 2005). Bazı çalışmalarda ise yalnızlığın cinsiyet bağlamında istatistiksel olarak anlamlı farklılığın olmadığını gösteren çalışmalarda bulunmaktadır (Buluş, 1997; Izgar, 2009; Mahon, Yarcheski ve Yarcheski, 1994). Türkiye'de yalnızlığın erkekler lehine daha yüksek olduğunu gösteren bir meta analiz çalışmasına rastlanılmamıştır. Hatta Türkiye'de alanyazın taraması sonucunda yalnızlık üzerine yapılan herhangi bir meta analiz çalışmasına rastlanılmamıştır. Ancak yurtdışında Mahon ve ark. (2006), ergenlerde yalnızlığı yordayan değişkenlere ilişkin yapmış oldukları meta analiz çalışmasında cinsiyetin yalnızlık üzerinde geniş etki büyüklüğüne sahip olduğunu bulmuşlardır. Ancak bizim çalışmamızda cinsiyetin yalnızlık üzerinde önemsiz düzeyde bir etkiye sahip olduğu bulunmuştur. Diğer bir yalnızlık üzerine yapılan meta analiz çalışmasında

Pinquart ve Sörensen (2011) yaşlı bireyleri çalışmışlar ve yalnızlığın kadınlarda daha yüksek olduğunu bulmuşlardır. Ancak bizim meta analiz çalışmamızda yalnızlığın düşük düzeyde de olsa erkekler lehine olduğu bulunmuştur. Deckx ve ark. (2014) kanserli hastalarda yalnızlık için risk faktörlerine ilişkin yaptıkları çalışmada yalnızlığın cinsiyete göre farklılaşmadığını bulmuştur. Ancak bu çalışmada bu sonucu dahil edilme kriterlerine uyan sadece 3 çalışma üzerinden elde ettiklerini belirtmişlerdir.

Araştırmadan elde edilen bulgular doğrultusunda bazı önerilerde bulunulmuştur. İlerde yalnızlık üzerine yapılacak araştırmalarda, sahil ve iç kesimlerde yer alan iller dikkate alınarak yapılabilir. Ayrıca yalnızlık üzerine yapılacak çalışmalarda, yalnızlığın etki ettiği veya yalnızlığa etki eden değişkenlere ilişkin meta analiz çalışmaları yapılabilmesinin yanında yalnızlığa ilişkin yapılacak meta analiz çalışmalarında farklı örneklem grupları (ergenler, üniversitede okuyanlar, yaşlılar, hastalar vb) dikkate alınabilir. Yalnızlığın cinsiyet bağlamında incelenmesi üzerine yapılacak çalışmalarda, aynı konunun dünyadaki veya değişik ülkelerdeki durumuna bakılıp karşılaştırma yapılabilir.

KAYNAKLAR

- *Yıldız imi ile işaretlenmiş çalışmalar meta-analize dâhil edilen çalışmalardır.
- *Aksakal, S. (2008). *Obez lise öğrencilerinin yalnızlık düzeyleri*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Samsun.
- *Akyol, S.U. (2013). *Boşanmış ve boşanmamış aileye sahip ergenlerin yalnızlık, yaşam doyumu, sosyal destek ve bazı değişkenler açısından incelenmesi*. Pamukkale Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Denizli.
- *Altundağ, Y. (2013). *Anne-babası boşanmış ergenlerin psikolojik dayanıklılık düzeylerinde yordayıcı değişkenler olarak yaşam doyumu ve yalnızlık*. Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bolu.
- Amil, O. ve Bozgeyikli, H. (2015). Investigating the Relationship between Social Appearance Anxiety and Loneliness of Turkish University Youth. *Journal of Studies in Social Sciences*, 11(1). 68-96.
- *Arslan, Ö. (2013). *TV dizilerinde yer alan karakterler ile kurulan parasosyal etkileşim: Bağlanma biçimleri ve yalnızlık açısından bir inceleme*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Arslantaş, H. ve Ergin, F. (2011). 50–65 yaş arasındaki bireylerde yalnızlık, depresyon, sosyal destek ve etki eden faktörler. *Turkish Journal of Geriatrics*, 14 (2) 135-144.
- Atli, A., Keldal, G., & Soner, O. (2015). Üniversite öğrencilerinin yabancılaşma ve yalnızlık düzeyleri arasındaki ilişki, *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 12 (29), 149-160.

- Baran, M., Baran, M., & Maskan, A. (2015). A Study on Adolescent Students' Levels of Hopelessness, Loneliness and Self-Esteem: A Sample from Turkey. *Mediterranean Journal of Social Sciences*, 6(2S1), 341-353.
- Batıgün, A. D. (2005). İntihar olasılığı: Yaşamı sürdürme nedenleri, umutsuzluk ve yalnızlık açısından bir inceleme. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 16(1):29-39.
- Batıgün, A. D. (2008). İntihar olasılığı ve cinsiyet: İletişim becerileri, yaşamı sürdürme nedenleri, yalnızlık ve umutsuzluk açısından bir inceleme. *Türk Psikoloji Dergisi*, 23(62), 65-75.
- Booth, R., Bartlett, D., & Bohnsack, J. (1992). An examination of the relationship between happiness, loneliness, and shyness in college students. *Journal of College Student Development*, 33(2), 157-162.
- Borenstein, M., Hedges, L. V., Higgins, J. P. T., & Rothstein, H. R. (2009). *Introduction to meta-analysis*. West Sussex-UK: John Wiley & Sons Ltd.
- Borys, S., & Perlman, D. (1985). Gender differences in loneliness. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 11(1), 63-74.
- Buluş, M. (1997). Üniversite öğrencilerinde yalnızlık. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3(3), 82-90.
- Ceyhan, A. A., & Ceyhan, E. (2008). Loneliness, depression, and computer self-efficacy as predictors of problematic internet use. *CyberPsychology & Behavior*, 11(6), 699-701.
- Choi, M., Kong, S., & Jung, D. (2012). Computer and internet interventions for loneliness and depression in older adults: a meta-analysis. *Healthcare informatics research*, 18(3), 191-198.
- Cohen, J. (1988). *Statistical power analysis for the behavioral sciences* (2 nd. edition). New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates, Inc. http://books.google.com.tr/books?id=TI0N2IRA09oC&printsec=frontcover&hl=tr&source=gbs_ge_summary_r&cad=0#v=onepage&q&f=false Erişim tarihi: 20 Temmuz 2013.
- Coşan, D. (2014). An Evaluation of Loneliness. *The European Proceedings of Social & Behavioural Sciences*, 1, 103-110.
- Cooper, H., Hedges, L. V., & Valentine, J. C. (Eds.). (2009). *The handbook of research synthesis and metaanalysis* (2nd edition). New York: Russell Sage Publication.
- Cumming, G. (2012). *Understanding the new statistics*. New York: Routledge, Taylor and Francis Group.
- *Çağır, G. (2010). *Lise ve üniversite öğrencilerinin problemleri internet kullanım düzeyleri ile algılanan esenlik halleri ve yalnızlık düzeyleri arasındaki ilişki*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Balıkesir Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Balıkesir.

- Deckx, L., van den Akker, M., & Buntinx, F. (2014). Risk factors for loneliness in patients with cancer: A systematic literature review and meta-analysis. *European Journal of Oncology Nursing*, 18(5), 466-477.
- *Demirli, A. (2007). *The role of gender, attachment dimensions, and family environment in loneliness*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- *Demirtaş, A.S. (2007). *İlköğretim 8. sınıf öğrencilerinin algılanan sosyal destek ve yalnızlık düzeyleri ile stresle başa çıkma düzeyleri arasındaki ilişki*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, , Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Deniz, M., Hamarta, E., & Ari, R. (2005). An investigation of social skills and loneliness levels of university students with respect to their attachment styles in a sample of Turkish students. *Social Behavior and Personality: an international journal*, 33(1), 19-32.
- Dereli, F., Koca, B., Demircan, S. ve Tor, N. (2010). Bir huzurevinde kalan yaşlıların yalnızlık düzeylerinin incelenmesi. *Yeni Tıp Dergisi*, 27(2), 93-97.
- Duyan, V., Çamur Duyan, G., Gökçearslançiftçi, E., Sevin, Ç., Erbay, E. ve İkizoğlu, M. (2008). Lisede okuyan öğrencilerin yalnızlık durumlarına etki eden değişkenlerin incelenmesi. *Eğitim ve Bilim*, 33(150), 28-41.
- Egger, M., Smith, G. D., Schneider, M., & Minder, C. (1997). Bias in meta-analysis detected by a simple, graphical test. *British Medical Journal*, 315, 629-634.
- Eroğlu, M., Pamuk, M., & Pamuk, K. (2013). Investigation of problematic internet usage of university students with psychosocial levels at different levels. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 103, 551-557.
- Erözkan, A. (2004). Lise öğrencilerinin bağlanma stilleri ve yalnızlık düzeylerinin bazı değişkenlere göre incelenmesi. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 4(2), 155-175.
- Erözkan, A. (2009). The predictors of loneliness in adolescents. *Elementary Education Online*, 8(3), 809-819.
- Eskin, M. (2001). Ergenlikte yalnızlık, baş etme yöntemleri ve yalnızlığın intihar davranışı ile ilişkisi. *Klinik Psikiyatri*, 4(5), 5-11.
- Ginter, E., Glauser, A., & Richmond, B. O. (1994). Loneliness, social support, and anxiety among two south pacific cultures. *Psychological reports*, 74(3), 875-879.
- *Güler-Yılmaz, M. (2012). *Ortaöğretim öğrencilerinin yalnızlık düzeyleri ile utangaçlık düzeyleri arasındaki ilişki (İstanbul ili Tuzla ilçesi örneği)*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Yeditepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

- Gültekin, F. (2001). Lise öğrencilerinin kendini açma davranışlarının kimlik gelişim düzeyleri açısından incelenmesi. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14, 1, 231-241.
- Gündoğdu, R. (2010). Farklı puan türüne göre eğitim fakültesine gelen öğrencilerin kendini açma davranışlarının incelenmesi. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 7, 2, 748-777.
- *Güngörmüş, K. (2011). *Hemşirelerin duygusal zekâları ile iş yaşamında yaşadıkları yalnızlık arasındaki ilişkinin belirlenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.
- Gürses, A., Merhametli, Z.R., Şahin, E., Güneş, K. ve Açıkyıldız, M.(2011). Psychology of loneliness of high school students. *Procedia Social and Behavioral Sciences*, 15, 2578–2581
- *Haliloğlu, S. (2008). *Ortaöğretim 9. sınıf öğrencilerinin yalnızlık düzeyleri, bağlanma biçimleri ve işlevsel olmayan tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi (Malatya ili örneği)*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İnönü Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Malatya.
- Hamama, R., Ronen, T., & Feigin, R. (2000). Self-control, anxiety, and loneliness in siblings of children with cancer. *Social work in health care*, 31(1), 63-83.
- Hedges, L. V., & Olkin, I. (1985). *Statistical methods for meta-analysis*. Florida-USA: Academic Press, Inc.
- Holt-Lunstad, J., Smith, T. B., Baker, M., Harris, T., & Stephenson, D. (2015). Loneliness and Social Isolation as Risk Factors for Mortality A Meta-Analytic Review. *Perspectives on Psychological Science*, 10(2), 227-237.
- *Işın-su-Halat, M. (2009). *Yatırım kuramı bağlamında evli çiftlerde uyum, nedensel ve sorumluluk yüklemeleri ile yalnızlık arasındaki bağlantılar*. Yayımlanmamış Doktora Tezi Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Izgar, H. (2009). Okul yöneticilerinde yalnızlık ve depresyon üzerine bir inceleme. *Educational Sciences: Theory & Practice*, 9 (1), 231-258.
- Kalkan, M., Tekat, A., Hatice, E. P. L. İ., & Sözen, H. (2010). Yüzme Eğitiminin Çocukların Yalnızlık Düzeylerine Etkisi: Deneysel Bir Çalışma. *CBÜ Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 5(1), 1-6.
- Kahraman, S., Zincir, H., Erten, Z. K., & Özkan, F. (2011). Bir huzurevinde yaşlı kadın ve erkeğin ayrı yaşamasının onların yalnızlık ve yaşam doyumuna etkisi. *Sosyoloji Araştırmaları Dergisi*, 14(2), 1-16.
- Karaoğlu, N., Avşaroğlu, S., & Deniz, M. E. (2009). Yalnız mısınız? Selçuk Üniversitesi öğrencilerinde yalnızlık düzeyi ile ilgili bir çalışma. *Marmara Medical Journal*, 22(1), 19-26.

- *Keleşoğlu, F. (2014). *Sosyal hizmet perspektifinden akademik başarı ve yalnızlık düzeyi ilişkisinin incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Yalova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yalova.
- *Kılıç, Ş. (2014). *Üniversite öğrencilerinin yalnızlık ve psikolojik dayanıklılıklarının incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.
- *Kızılgöçer, M. (2011). *Yalnızlık umutsuzluk ve dindarlık ilişkisi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
- Klassen, R. M., & Tze, V. M. (2014). Teachers' self-efficacy, personality, and teaching effectiveness: A meta-analysis. *Educational Research Review*, 12, 59-76.
- *Kozaklı, H. (2006). *Üniversite öğrencilerinde yalnızlık ve sosyal destek düzeyi arasındaki ilişkilerin karşılaştırılması*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Mersin Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Mersin.
- *Körler, Y. (2011). *İlköğretim ikinci kademe öğrencilerinin çeşitli değişkenler açısından yalnızlık düzeyleri ve yalnızlık ile sosyal duygusal öğrenme becerileri arasındaki ilişkiler*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- *Köse, E. (2009). *Yurtta kalan ve ailesiyle birlikte yaşayan lise öğrencilerinin yalnızlık ve sosyal destek düzeylerinin incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Krause-Parello, C. A. (2008). Loneliness in the school setting. *The journal of school nursing*, 24(2), 66-70.
- Kutlu, M. (2005). Yetiştirme yurdu yaşantısı geçiren lise öğrencilerinin yalnızlık düzeyleri. *Türk Psikolojik Danışma Dergisi*, 3, 24, 89-109.
- Liu, R. D., Shen, C. X., Xu, L., & Gao, Q. (2013). Children's Internet information seeking, life satisfaction, and loneliness: The mediating and moderating role of self-esteem. *Computers & Education*, 68, 21-28.
- Mahon, N. E., Yarcheski, A. ve Yarcheski, T. J. (1994), Differences in social support and loneliness in adolescents according to developmental stage and gender. *Public Health Nursing*, 11: 361-368.
- Mahon, N. E., Yarcheski, A., Yarcheski, T. J., Cannella, B. L., & Hanks, M. M. (2006). A meta-analytic study of predictors for loneliness during adolescence. *Nursing research*, 55(5), 308-315.
- Masi, C. M., Chen, H. Y., Hawkey, L. C., & Cacioppo, J. T. (2010). A meta-analysis of interventions to reduce loneliness. *Personality and Social Psychology Review*.

- *Ocak, Z. (2002). *Hemodiyaliz hastalarında yalnızlık ve hemşirelik yaklaşımının belirlenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Bolu.
- *Odacı, H. (1994). *Karadeniz Teknik Üniversitesi Fatih Eğitim Fakültesi öğrencilerinin yalnızlık, benlik-saygısı ve yakın ilişkiler kurabilme düzeylerinin ve bu düzeyler arasındaki ilişkilerin incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Trabzon.
- Oğuz, E. ve Kalkan, M. (2014). Öğretmenlerin İş Yaşamında Algıladıkları Yalnızlık İle Sosyal Destek Düzeyleri Arasındaki İlişki. *İlköğretim Online*, 13(3), 787-795.
- *Oruç, T. (2013). *Üniversite öğrencilerinde psikososyal değişkenlere göre yalnızlık ile otomatik düşünceler ilişkisinin incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Ökten, Ş. (2009). Toplumsal cinsiyet ve iktidar: güneydoğu anadolu bölgesi'nin toplumsal cinsiyet düzeni. *Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi*, 2,8, 302-312
- *Özdemir, N. (2011). *Düzenli fiziksel aktivitenin ilköğretim öğrencilerinin okula yabancılaşma ve yalnızlık düzeyleri üzerine etkileri*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ege Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- *Pancar, A. (2009). *Parçalanmış ve tam aileye sahip ergenlerin yalnızlık düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Panicker, J. ve Sachdev, R. (2014). Relations among loneliness, depression, anxiety, stress and problematic internet use. *International Journal of Research in Applied, Natural and Social Sciences*, 2 (9), 1-10.
- Peplau LA, Perlman D (1982) *Perspectives on loneliness*. Peplau LA, Perlman D (Ed) *Loneliness: A Sourcebook of Current Theory, Research and Therapy*, New York, John Wiley, s. 1-18.
- Petticrew, M., & Roberts, H. (2006). *Systematic reviews in the social sciences*. MA-USA: Blackwell Publishers Ltd.
- Pinquart, M., & Sorensen, S. (2001). Influences on loneliness in older adults: A meta-analysis. *Basic and applied social psychology*, 23(4), 245-266.
- *Polat, H. (2008). *Tüberküloz hastalarında yalnızlık ve depresyonla ilişkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.
- *San-Şentürk, S. (2010). *Liseli ergenlerin yalnızlık algısının sosyal beceri, benlik saygısı ve kişilik özellikleri bağlamında değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Maltepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

- *Sarıçam, H. (2011). *Üniversite öğrencilerinin reddedilme duyarlılıkları ile benlik saygıları ve yalnızlık düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.
- Savikko, N. (2008). Loneliness of older people and elements of an intervention for its alleviation [PhD thesis]. *Turku, Finland, University of Turku*.
- *Sezen, G. (2014). *Öğretmenlerin işle bütünleşme ve iş yaşamında yalnızlık düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sakarya.
- *Solak, M.Ş. (2012). *Ortaöğretim öğrencilerinin bilgisayar oyunu tutumları ile saldırganlık ve yalnızlık eğilimi düzeyleri arasındaki ilişkilerin incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- *Sömek, A. (2008). *İnfertil bireylerde yalnızlık düzeyi ve etkili faktörlerin belirlenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- *Sungur-Bozdoğan, İ.B. (2011). *Zihinsel engelli çocuğa sahip ebeveynlerin algıladıkları sosyal destek ve yalnızlık puanları arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.
- *Tan, D. (2000). *Lise öğrencilerinin yalnızlık düzeyleri ile denetim odaklarının aile destek düzeyleri ve özlük nitelikleri açısından karşılaştırmalı olarak incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- *Tatlı, İ. (2004). *Niğde ilinde ortaöğretimde okuyan lisanslı sporcular ile spor yapmayanların atılgnlık, yalnızlık, depresyon ve akademik başarıları*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Niğde Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Niğde.
- Thalheimer, W., & Cook, S. (2002). How to calculate effect sizes from published research articles: A simplified methodology. http://work-learning.com/effect_sizes.htm erişim tarihi: 20 Temmuz 2013.
- Weiss, R. S. (1973). Loneliness: the experience of emotional and social isolation. Cambridge, Mass: Massachusetts Institute of Technology Press.
- Wiseman, H., Guttfreund, D. G., & Lurie, I. (1995). Gender differences in loneliness and depression of university students seeking counselling. *British Journal of Guidance and Counselling*, 23(2), 231-243.
- *Yazıcılar, İ. (2004). Spor yapan ve spor yapmayan gençlerin yalnızlık düzeylerinin araştırılması. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Celal Bayar Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Manisa.

- Yıldırım, B., Engin, E., & Yıldırım, S. (2011). Alkol ve Madde Bağımlılarında Yalnızlık ve Etki Eden Faktörler. *Journal of Psychiatric Nursing*,2(1), 25-30.
- *Yıldırım, M. (2007). *Şiddete başvuran ve başvurmeyan ergenlerin yalnızlık düzeyleri ve akran baskısı düzeyleri açısından incelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Yılmaz, E., & Altınok, V. (2009). Okul yöneticilerinin yalnızlık ve yaşam doyum düzeylerinin incelenmesi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*,15(3), 451-470.
- Young, J.E. (1982). Loneliness, depression and cognitive therapy: Theory and application. In: Peplau, L.A. and Perlman, D., eds. *Loneliness A Sourcebook of Current Theory, Research and Therapy*. New York: Wiley-Interscience.
- *Yücel, N. (2009). *Ergenlerin akran ilişkileri ve yalnızlık düzeylerinde evde internet kullanımının etkisinin incelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- *Yüksel-Şahin, F.(1991). *İçsel ya da dışsal denetimli olmanın ve bazı değişkenlerin üniversite öğrencilerinin yalnızlık düzeyine etkisi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.